

de inhoudelijke behandeling van de individuele tekortkomingen, waarop zij de overtreding van artikel 23 van de Wtt 2018 heeft gebaseerd, dient weg te laken’.

Witwassen

Deze rubriek wordt verzorgd door mr. J.G. Geertsma, mr. O.S. Pluimer en mr. M. van Dijk.

De rubriek omvat een overzicht van lezenswaardige jurisprudentie en een update van actualiteiten op het gebied van witwassen, gepubliceerd in de periode van 22 mei 2024 tot en met 10 september 2024.

Jurisprudentie

Kwalificatie-uitsluitingsgrond witwassen van uit eigen misdrijf afkomstige voorwerpen

Hoge Raad 4 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:801; Parket bij de Hoge Raad 26 maart 2024, ECLI:NL:PHR:2024:337

Bij vonnis van 21 juni 2022 is de verdachte door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: het Gemeenschappelijk Hof) veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van twintig maanden, wegens passieve ambtelijke omkoping, (opzet)witwassen en het opzettelijk onjuist/onvolledig doen van aangiften inkomstenbelasting.

De verdachte was gedurende de periode waarin de bewezenverklarde feiten plaatsvonden, parlementslid op Sint Maarten. De bewezenverklarde gedragingen van de verdachte houden in de kern verband met ambtelijke corruptie, bestaande uit het verlenen van politieke steun aan een baggerproject in de haven van Sint Maarten in ruil voor financieel voordeel in de vorm van steekpenningen (in totaal een bedrag van USD 370.000,-). Daarnaast heeft de verdachte naar het oordeel van het Gemeenschappelijk Hof het geldbedrag van de steekpenningen witgewassen en belastingfraude gepleegd door dit bedrag en andere inkomsten(bronnen) niet op te geven in zijn belastingaangiften. Een van de namens de verdachte ingediende cassatiemiddelen komt op tegen de bewezenverklaring van het witwassen. In het bijzonder richt het zich tegen het oordeel van het Gemeenschappelijk Hof dat het door de verdachte contant opnemen en uitgeven van het geldbedrag dat hij uit eigen misdrijf heeft verkregen, kan worden gekwalificeerd als witwassen.

In zijn bespreking van dit middel constateert A-G Hofstee allereerst dat het Hof het onder 2 bewezenverklarde gekwalificeerd heeft als “witwassen, meermalen gepleegd” in de zin van artikel 435a van het voormalige Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen (hierna: “SrNA”), meer specifiek als het “omzetten” en/of “gebruikmaken” van een geldbedrag van in totaal USD 370.000,-. Nu deze strafbepaling materieel overeenkomt met artikel 420bis, eerste lid aanhef en onderdeel b, van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht (hierna: “Sr”),

heeft de rechtspraak van de Hoge Raad over het delict witwassen als bedoeld in artikel 420bis Sr in dezelfde zin te gelden voor artikel 435a SrNA (oud), aldus de A-G.

Voorts bespreekt de A-G de kwalificatie-uitsluitingsgrond voor het witwassen van uit eigen misdrijf afkomstige voorwerpen. Deze uitsluitingsgrond houdt in dat, in de gevallen waarin de verdachte een voorwerp onder zich heeft dat onmiddellijk afkomstig is uit een door hemzelf begaan misdrijf, een bewezenverklaring voor (schuld)witwassen enkel kan volgen als uit de motivering kan worden afgeleid dat de gedraging van de verdachte ook gericht is geweest op het daadwerkelijk “verbergen” of “verhullen” van de criminele herkomst van het voorwerp. Met het aanbrengen van deze beperking aan de witwasbepalingen heeft de Hoge Raad beoogd te voorkomen dat een verdachte die een bepaald misdrijf heeft begaan en die de door dat misdrijf verkregen voorwerpen verwerft of onder zich heeft en dus voorhanden heeft, zich automatisch ook schuldig maakt aan het witwassen van die voorwerpen (vgl. HR 13 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2842, NJ 2017/218 m.nt. Mevis).

De A-G bespreekt voorts dat de Hoge Raad eerder heeft bepaald dat de kwalificatie-uitsluitingsgrond in beginsel niet geldt indien niet het “verwerven” of “voorhanden hebben” is bewezenverklaard, maar – zoals in de onderhavige zaak het geval is – het “overdragen”, “gebruik maken” of “omzetten” van door eigen misdrijf verkregen voorwerpen. Dat kan anders zijn in het uitzonderlijke geval dat het “overdragen”, “omzetten” of “gebruik maken” van een door eigen misdrijf verkregen voorwerp plaatsvindt onder omstandigheden die niet wezenlijk verschillen van gevallen waarin een verdachte die een bepaald misdrijf heeft begaan en daarmee een door dat misdrijf verkregen voorwerp verwerft of voorhanden heeft, zich automatisch ook schuldig zou maken aan het witwassen van dat voorwerp. Van een dergelijk uitzonderlijk geval is volgens de A-G in de regel sprake als het “omzetten” of “overdragen” heeft bestaan uit het enkele storten op een eigen bankrekening van contante geldbedragen die onmiddellijk uit eigen misdrijf afkomstig zijn, ook indien wordt vastgesteld dat deze bedragen zijn bestemd voor reguliere uitgaven. Echter, zodra het uit het eigen misdrijf verkregen geldbedrag door de verdachte (vervolgens) daadwerkelijk wordt uitgegeven, is geen sprake (meer) van een “uitzonderlijk geval”, aldus de A-G (met verwijzing naar de conclusie van zijn ambtsgenoot A-G Hartevelde bij HR 13 juli 2021, ECLI:NL:HR:2021:1098 (ECLI:NL:PHR:2021:707)).

Het bovenstaande wordt door de steller van het middel miskent, aldus de A-G. Het Hof heeft immers (niet onbegrijpelijk en toereikend gemotiveerd) geoordeeld dat de verdachte het uit de door hemzelf gepleegde en bewezenverklarde passieve ambtelijke

omkoping verkregen geldbedrag contant heeft opgenomen en uitgegeven. Daarmee is in de onderhavige zaak geen sprake van een “uitzonderlijk geval” als hiervoor bedoeld en bestaat in de visie van de A-G ook geen reden het bewezenverklarde niet te kwalificeren als witwassen in de zin van artikel 435a, eerste lid, onderdeel b, SrNA (oud). In navolging hiervan verwerpt de Hoge Raad het middel onder verwijzing naar artikel 81 RO.

Uitleg van verbergen en verhullen van de herkomst etc. als mede van het begrip “voorwerpen”

Hoge Raad 25 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:887; Parket bij de Hoge Raad 27 februari 2024, ECLI:NL:HR:2024:214

Deze uitspraak van de Hoge Raad over het witwassen van bitcoins in de zaak Ijsberg wordt behandeld in de annotatie eerder in deze aflevering.

Uit enig misdrijf afkomstig; vermengingsleer

Hoge Raad 2 juli 2024, ECLI:NL:HR:2024:1000; Parket bij de Hoge Raad 28 mei 2024, ECLI:NL:PHR:2024:482

Verdachte is bij arrest van 15 april 2022 door het gerechtshof Den Haag veroordeeld tot een gevangenisstraf van 52 maanden voor onder andere het (gewoonte)witwassen van geldbedragen, voertuigen, fitnessapparaten en een woning in Spanje.

Op grond van de passages uit het bestreden arrest die door A-G Aben zijn geciteerd (het arrest zelf is niet gepubliceerd) kan worden afgeleid dat het hof – bij gebrek aan aanwijzingen voor een concreet gronddelict – op basis van het 6-stappenplan heeft geoordeeld dat er sprake was van een vermoeden van witwassen: de inkomsten van de verdachte zouden in geen verhouding hebben gestaan tot de omvang van zijn bezittingen. Dit vermoeden heeft verdachte vervolgens niet kunnen ontzenuwen, op grond waarvan het hof heeft geconcludeerd “dat het niet anders kan zijn dan dat de bewezen verklaarde vermogensbestanddelen onmiddellijk of middellijk van enig misdrijf afkomstig zijn”.

Het (enige) namens de verdachte ingediende casatiemiddel richt zich tegen de bewezenverklaring van de criminele herkomst van een van de tenlastegelegde voorwerpen: de woning in Spanje. In het bijzonder wordt geklaagd dat de bewezenverklaring onvoldoende met redenen zou zijn omkleed, nu de woning voor het overgrote deel met legale middelen was gefinancierd (hypothecaire lening ad € 140.000,-) en slechts in beperkte mate met middelen die van misdrijf afkomstig waren (eigen inbreng ad € 35.000,-).

De A-G stelt in zijn beoordeling van het middel voorop dat de wetgever niet heeft beoogd de strafbaarstelling van witwassen te beperken tot de gevallen waarin het voorwerp in zijn *geheel* uit misdrijf afkomstig is. Ook als een voorwerp deels met de opbrengst van een misdrijf is gefinancierd en gedeeltelijk met ander, legaal geld, *kan* worden aangenomen dat het voorwerp “mede”, “gedeeltelijk” of “deels” uit enig misdrijf afkomstig is.

Voorts verwijst de A-G voor het beoordelingskader

van witwassen bij vermenging van legaal en illegaal vermogen naar de relevante overwegingen uit het standaardarrest van de Hoge Raad inzake de vermengingsleer (HR 23 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN0578, NJ 2010/44, m.nt. Keijzer). In dit arrest (en later ook in HR 15 september 2020, ECLI:NL:HR:2020:1377) overwoog de Hoge Raad dat in gevallen waarin een vermogensbestanddeel met een criminele herkomst zich binnen het na vermenging gevormde vermogen niet meer laat individualiseren, het gehele vermengde vermogensbestanddeel kan worden aangemerkt als “deels” uit misdrijf afkomstig. Tegen de grenzen van deze vermengingsleer wordt (pas) aangelopen wanneer diens toepassing tot gevolg zou hebben dat “in wezen niet-strafwaardige gedragingen” onder de reikwijdte van de witwasbepalingen komen te vallen. Dit zou een normaal handelsverkeer onevenredig kunnen belemmeren, aldus de Hoge Raad.

Vervolgens heeft de Hoge Raad in het standaardarrest een aantal niet-limitatieve omstandigheden opgesomd die erop kunnen duiden dat van strafwaardig gedrag geen sprake is en deze gedragingen daarom niet kunnen worden aangemerkt als witwassen. De eerste omstandigheid betreft “een geringe waarde van het van misdrijf afkomstige vermogensbestanddeel dat met een op legale wijze verkregen vermogen vermengd is geraakt, al dan niet in verhouding tot de omvang van het op legale wijze verkregen deel”. Kennelijk achtte het hof in deze zaak het percentage dat uit misdrijf afkomstig was (20%) niet zodanig gering of uit verhouding dat de woning niet meer als “mede” (of “deels”) uit misdrijf afkomstig zou zijn aan te merken.

Dit oordeel getuigt volgens de A-G (en klaarblijkelijk ook volgens de Hoge Raad gelet op zijn art. 81 RO-uitspraak) niet van een onjuiste rechtsopvatting en is bovendien niet ontoereikend gemotiveerd. Uit het oordeel van het hof maakt de A-G op dat het in zijn opvatting niet ging om een geval waarin geen sprake was van strafwaardig gedrag.

De A-G benadrukt in zijn conclusie overigens wel dat, hoewel het aldus vermengde vermogen *kan* worden aangemerkt als “mede” of “deels” uit misdrijf afkomstig, de aanwezigheid in een vermogen van bestanddelen met een criminele herkomst op zichzelf nog niet meebrengt dat het gehele vermogen uit enig misdrijf afkomstig *dient* te worden aangemerkt (zie randnummer 12 en voetnoot 5 van de conclusie; het werkwoord “kunnen” is in de bespreking van het middel ook telkenmale en in al haar vervoegingen door de A-G gecursiveerd). Deze conservatieve houding strookt met het standaardarrest van de Hoge Raad, waarin wordt benadrukt dat een terughoudende toepassing van de vermengingsleer van belang is, vooral wanneer het illegale deel van een vermogen relatief gering is alsook wanneer door vervolgtransacties met (gedeeltelijk) van misdrijf af-

komstige vermogensbestanddelen het verband met het gronddelict onduidelijk is geworden.

Uit enig misdrijf afkomstig (stappenplan) en rechtsmacht vervolging witwassen

Hoge Raad 10 september 2024, ECLI:NL:HR:2024:1153; Parket bij de Hoge Raad 11 juni 2024, ECLI:NL:PHR:2024:628

Het gerechtshof Den Haag heeft de verdachte in deze zaak (onder andere) veroordeeld voor het gewoontewitwassen van geldbedragen tot een totaal van € 69.454,15 te Den Haag en/of in Marokko. In de zaak die ten grondslag ligt aan de uitspraak is onderzoek gedaan naar de financiën van de verdachte. Daarbij is een berekening gemaakt van onverklaarbare uitgaven en onverklaarbaar vermogen. Deze uitgaven en dit vermogen zijn afgezet tegen het kenbare legale inkomen waarover de verdachte in de onderzochte periode kon beschikken. In de visie van het hof blijkt hieruit dat de verdachte meer heeft uitgegeven en als vermogen ter beschikking had dan waarover hij le gaal de beschikking kon hebben.

Alhoewel een rechtstreeks verband met een gronddelict ontbreekt, levert het voorgaande volgens het hof een vermoeden op dat de meer uitgegeven geldbedragen uit enig misdrijf afkomstig zijn. In reactie hierop betoogt de verdediging onder andere dat een bedrag van € 25.000,- afkomstig is uit een lening van een vennootschap. Ter onderbouwing hiervan wordt door de verdediging een namens de vennootschap aan de verdachte uitgereikte incassobrief ingebracht waaruit blijkt dat de verdachte aan de vennootschap nog geld is verschuldigd. Het hof acht hiermee evenwel onvoldoende geconcretiseerd dat sprake is van een lening, nu uit de incassobrief volgens zijn visie niet kan worden opgemaakt dat de betreffende lening is aangegaan voorafgaand aan de door de verdachte te verantwoorden uitgaven.

Over dit oordeel wordt in cassatie geklaagd. Na zijn standaardrechtspraak uiteen te hebben gezet over het bewijs dat een voorwerp “afkomstig is uit enig misdrijf” indien geen sprake is van een rechtstreeks verband tussen een voorwerp en een bepaald misdrijf (zie HR 18 december 2018, ECLI:NL:HR:2018:2352), stelt de Hoge Raad vast dat de verdediging ter terechtzitting in hoger beroep heeft aangevoerd dat de verdachte een lening bij de vennootschap is aangegaan, dat hij het geleende bedrag in de loop van de ten laste gelegde periode heeft verkregen en dat dit bedrag de legale herkomst vormt van een gedeelte van de tenlastegelegde geldbedragen. Het oordeel van het hof dat de verdachte door het overleggen van de incassobrief en de daarbij gegeven toelichting geen concrete, niet-verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring heeft gegeven voor de legale herkomst van een gedeelte van het bewezenverklaarde geldbedrag, acht de Hoge Raad bij deze stand van zaken niet zonder meer begrijpelijk. Dit geldt te meer nu het hof niet heeft gemotiveerd waarom in het licht van de incassobrief onvoldoende concrete aanknopingspunten bestaan voor nader onderzoek naar (het gestelde moment van de totstandkoming van) de lening. Het

middel slaagt en de zaak wordt teruggewezen.

Los van het voorgaande heeft de verdediging in cassatie ook geklaagd dat het hof ten onrechte rechtsmacht heeft aangenomen ten aanzien van het (gewoonte)witwassen voor de ten laste gelegde witwasgedragingen die in Marokko hebben plaatsgevonden. Deze gedragingen bestaan onder andere uit de aankoop van onroerend goed in Marokko en het storten c.q. ontvangen van geldbedragen op een Marokkaanse bankrekening. In de visie van de verdediging is geen sprake van een “het in Nederland gepleegde strafbare feit deel uitmakende gedragingen” die buiten Nederland hebben plaatsgevonden (waarvoor op grond van artikel 2 Sr rechtsmacht kan worden aangenomen, vgl. HR 27 oktober 1998, NJ 1999/221). Het oordeel van het hof dat op grondslag van de tenlastelegging – waarin als pleegplaatsen “in Den Haag en/of elders in Nederland en/of in Marokko” is vermeld – de Nederlandse strafwet óók van toepassing is op de gedragingen die in Marokko hebben plaatsgevonden nu deze deel uitmaken van een volgens de tenlastelegging onder meer in Nederland gepleegd strafbaar feit, getuigt volgens A-G Van Wees niet van een onjuiste rechtsopvatting en is evenmin onbegrijpelijk. De Hoge Raad doet dit middel af met artikel 81, eerste lid RO.

Witwassen van cryptovaluta via Tornado Cash

Rechtbank Oost-Brabant 14 mei 2024, ECLI:NL:RBOBR:2024:2069

De verdachte in deze zaak betreft volgens de rechtbank een van de grondleggers van “Tornado Cash”. Tornado Cash is – kort gezegd – een softwaretool waarmee wordt beoogd de privacy te waarborgen bij financiële transacties op de Ethereum blockchain. Het OM vervolgt de verdachte voor het tezamen en in vereniging verbergen of verhullen van de herkomst en de verplaatsing van een grote hoeveelheid Ether alsmede het verbergen of verhullen van wie de rechthebbers op deze Ether waren of wie deze voorhanden hadden.

Bij de beoordeling van de verdenking stelt de rechtbank in de eerste plaats vast dat Ether (net als Bitcoins) voorwerpen zijn in de zin van de witwasbepalingen nu deze cryptovaluta digitale geldeenheden betreffen die een reële waarde in het economisch verkeer vertegenwoordigen, voor menselijke beheersing vatbaar zijn en die overdraagbaar zijn (vgl. op dit punt ook de annotatie bij HR 25 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:887 eerder in deze aflevering). Ten tweede overweegt de rechtbank dat de ten laste gelegde Ether afkomstig zijn van 36 afzonderlijke hacks, oftewel afkomstig van diefstal met een valse sleutel (ex art. 311 Sr).

De rechtbank gaat in de uitspraak uitvoerig in op de technische details van de werking van Tornado Cash. Het gaat het bestek van deze actualiteitenrubriek te buiten om deze technische details te behandelen.

Hier volstaat te vermelden dat de rechtbank uit de technische werking concludeert dat Tornado Cash in staat zou zijn om voor een volledig anoniem blijvende gebruiker het transactiespoor op de Ethereum blockchain te verbreken. In de visie van de rechtbank doet Tornado Cash dit door de link tussen het aangeleverde walletadres en het bestemmingsadres op de blockchain door te knippen. De rechtbank overweegt dat hierdoor het transactiespoor eindigt bij Tornado Cash. Hiermee verbergt en verhuult Tornado Cash volgens de rechtbank wat de oorspronkelijke herkomst is van de Ether, wie de daadwerkelijke eigenaar is en waar de cryptovaluta naartoe wordt verplaatst. Als dit gebeurt ten aanzien van uit misdrijf afkomstige Ether, dan is het feitelijk Tornado Cash dat uitvoering geeft aan de verbergende of verhullende witwasgedraging, aldus de rechtbank.

In de visie van de rechtbank is de verdachte ook verantwoordelijk voor de (gevolgen van de) werking van Tornado Cash. Daartoe acht de rechtbank van belang dat de verdachte één van de drie personen is die de meeste bijdragen hebben geleverd aan de zogenoemde broncodes en dat hij de kernfuncties van Tornado Cash – die allemaal elementen herbergen om de anonimiteit van de gebruiker voorop te stellen – (mede) heeft ontwikkeld. Ook gedroeg hij zich met twee anderen als het bestuur van Tornado Cash en presenteerde hij zich als zodanig naar derden. In de visie van de rechtbank is de verdachte zodoende aan te merken als de bedenker, maker en uitvoerder van de softwaretool. Dat Tornado Cash vanaf enig moment autonoom, onveranderlijk en onstopbaar functioneerde, maakt dit volgens de rechtbank niet anders nu dat het gevolg is geweest van keuzes in het ontwerp. Aldus merkt de rechtbank de verdachte aan als pleger van de door Tornado Cash verrichte witwashandelingen.

Tot slot, heeft de verdachte naar het oordeel van de rechtbank ook willens en wetens de aanmerkelijke kans aanvaard dat de Ether waarvan de herkomst, de verplaatsing en de rechthebbenden werden verhuuld of verborgen, afkomstig waren uit enig misdrijf. Daarbij acht de rechtbank in de eerste plaats van belang dat van meet af aan voorzienbaar was dat in Tornado Cash uit misdrijf afkomstige Ether zouden worden gestort gelet op het verhullende effect van de softwaretool. In dit kader overweegt de rechtbank onder verwijzing naar rapporten en witwasindicatoren van de Financial Action Task Force en de Financial Intelligence Unit-Nederland over “mixers” dat het een feit van algemene bekendheid is dat vergelijkbare diensten als Tornado Cash veelvuldig worden gebruikt voor witwassen.

De verdachte was er volgens de rechtbank ook mee bekend dat in Tornado Cash (grote hoeveelheden) uit misdrijf afkomstige Ether werden gestort. In dit kader acht de rechtbank onder andere relevant dat de verdachte verklaart bekend te zijn geweest met artikelen waarin werd vermeld dat uit misdrijf afkomstige Ether in Tornado Cash werd gestort en nam hij deel aan chatgesprekken waarin gelijklopende berichten werden verstuurd.

De verdachte heeft volgens de rechtbank de aanmerkelijke kans dat in Tornado Cash uit misdrijf afkomstige Ether werden gestort, ook bewust aanvaard. Daarbij werpt de rechtbank aan de verdachte tegen dat de voorzienbaarheid en wetenschap van het grootschalige misbruik van Tornado Cash hem er niet van heeft weerhouden de softwaretool te ontwikkelen en zonder begrenzing – bijvoorbeeld door het inbouwen van compliance-maatregelen – aan te bieden aan het publiek. Bij het bedenken, ontwikkelen en uitrollen van Tornado Cash heeft de verdachte in de visie van de rechtbank steeds opnieuw de keuze gemaakt om een zo goed mogelijke privacy-oplossing te ontwikkelen voor de gebruiker waarbij hij tot aan zijn aanhouding is blijven werken aan verbeteringen. In de in Tornado Cash ingebouwde “compliance tool” en het Know Your Transaction (KYT)-systeem ziet de rechtbank geen aanwijzingen voor het tegendeel. Het wel of niet gebruiken van de compliance tool betreft immers een geheel vrijwillige keuze van de gebruiker en het KYT-systeem is zeer eenvoudig te omzeilen, aldus de rechtbank.

De rechtbank veroordeelt de verdachte wegens het tezamen en in vereniging gewoontewitwassen tot een gevangenisstraf voor de duur van 64 maanden. Tegen de uitspraak loopt hoger beroep.

Actualiteiten

AML/CFT-pakket (AMLR, AMLD6, AMLA) gepubliceerd in EU-publicatieblad

Op 19 juni 2024 is het veelbesproken AML/CFT-pakket, dat in juli 2021 werd gepresenteerd door de Europese Commissie, gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie (EU). Dit wetgevingspakket bestaat uit vier onderdelen waarover het Europees Parlement en de Raad van de EU eerder al een akkoord hebben bereikt: een nieuwe anti-witwasverordening (AMLR), de zesde anti-witwasrichtlijn (AMLD6), de oprichting van de Anti-Money Laundering Authority (AMLA) en Richtlijn (EU) 2024/1654.

In de AMLR (Verordening (EU) 2024/1624) zullen de reeds bestaande verplichtingen ter zake van het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering uit de (vijfde) anti-witwasrichtlijn worden overgenomen en aangevuld. Ten opzichte van de huidige verplichtingen uit de vijfde anti-witwasrichtlijn zijn twee in het oog springende wijzigingen dat i) er een verbod komt voor contante betalingen van € 10.000,- of meer, en ii) dat de lijst van meldingsplichtige instellingen wordt uitgebreid met aanbieders van cryptoactivadiensten, professionele voetbalclubs en -makelaars, en handelaren in culturele goederen, luxe auto's, jachten en vliegtuigen.

Met de inwerkingtreding van AMLD6 (Richtlijn (EU) 2024/1640) krijgen (nationale) autoriteiten die het UBO-register beheren de bevoegdheid om inspecties ter plekke uit te voeren bij geregistreerde juridische

entiteiten. Ook wordt geregeld dat degenen met een 'legitiem belang' (bijv. journalisten) toegang moeten krijgen tot het UBO-register. Verder schrijft de richtlijn voor dat nationale FIU's onmiddellijk en direct toegang moeten krijgen tot financiële, administratieve en wetshandhavinginformatie, zoals belastinginformatie, (vuur)wapenregisters en registers van motorvoertuigen. Voorts krijgen de FIU's de bevoegdheid om een (voorgenomen) transactie op te schorten of te weigeren en om het gemelde vermoeden (nader) te analyseren, te beoordelen en de resultaten hiervan te delen met de bevoegde autoriteiten zodat zij passende maatregelen kunnen nemen (zie uitgebreider over de inhoud en de reikwijdte van de AMLR en de AMLD6: J.G. Geertsma & O.S. Pluimer, 'Actualiteitenrubriek witwassen', *TvSO* 2024, nr. 1/2, p. 75-76).

Daarnaast zullen ingevolge Richtlijn (EU) 2024/1654 alle nationale centrale registers van bankrekeningen (met gegevens over wie de houder is van welke bankrekening en waar) worden gekoppeld aan één nog te creëren gecentraliseerd toegangspunt voor bankrekeninginformatie: het *bank account registers interconnection system* — BARIS. Tot de informatie in BARIS zullen de nationale FIU's, de AMLA en de nationale rechtshandhavingautoriteiten toegang krijgen.

Tot slot, wordt met het wetgevingspakket beoogd een nieuwe Europese autoriteit ter bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme op te richten, de AMLA (Verordening (EU) 2024/1620). De AMLA heeft ten doel om het AML/CFT-toezicht in de Europese Unie te transformeren en de samenwerking tussen de FIU's van de lidstaten te verbeteren. Hiertoe worden aan de AMLA bevoegdheden toegekend om direct toezicht uit te oefenen op bepaalde kredietinstellingen en financiële instellingen (waaronder ook aanbieders van cryptoactivadiensten worden verstaan), indien zij als risicovol worden beschouwd of grensoverschrijdend actief zijn (zie uitgebreider over de bevoegdheden van de AMLA: J.G. Geertsma & O.S. Pluimer, 'Actualiteitenrubriek witwassen', *TvSO* 2024, nr. 1/2, p. 74-75).

Wetsvoorstel plan van aanpak witwassen gewijzigd

Op 21 oktober 2022 is het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen ingediend (*Kamerstukken II* 2022/23, 36 228, nr. 2). Dit wetsvoorstel bevat vier maatregelen op het terrein van de aanpak van witwassen:

1. een verbod voor beroeps- of bedrijfsmatig handelen in goederen om transacties van € 3.000,- of meer in contanten te verrichten;
2. de mogelijkheid om gegevens te delen tussen instellingen die tot dezelfde categorie behoren in het kader van het cliëntenonderzoek bij een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme;
3. de mogelijkheid voor banken om gezamenlijk transacties te monitoren (naast de bestaande wettelijke plicht voor banken om individueel transacties te monitoren);

4. het verduidelijken van het gebruik van bijzondere categorieën persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard in het kader van verplichtingen op grond van de Wwft.

Als gevolg van de eerder dit jaar aangenomen AMLR is besloten om de laatste drie maatregelen uit het wetsvoorstel te schrappen. Enkel het beoogde verbod op contante betalingen van € 3.000,- of meer is gehandhaafd, zoals de Minister van Financiën afgelopen voorjaar ook al had aangekondigd (*Kamerstukken II* 2023/24, 31 477, nr. 98). Hiertoe heeft de Minister van Financiën op 26 juni 2024 een nota van wijziging van het wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer (*Kamerstukken II* 2023/24, 36228, nr. 16).

In de toelichting bij de nota van wijziging meldt de minister dat hij in de AMLR voor alle maatregelen uit wetsvoorstel van plan van aanpak witwassen, behalve het verbod op contante betalingen vanaf € 3.000,-, niet of nauwelijks ruimte ziet om deze na de inwerkingtreding van de AMLR nog in nationale regelgeving te regelen. Voor zover het al mogelijk is, acht de minister het aanpassen van de oorspronkelijk voorgestelde maatregelen zodat deze materieel aansluiten op de AMLR, zeer complex. De tijd om dit te onderzoeken staat in de visie van de minister niet in verhouding tot de zeer beperkte tijd dat de maatregelen zouden gelden voordat de AMLR van toepassing wordt vanaf de zomer van 2027. De minister ziet wel ruimte om het verbod op contante betalingen vanaf € 3.000,- reeds in te voeren, aangezien de AMLR lidstaten de mogelijkheid biedt om lagere drempelwaarden vast te stellen.

Het verbod op contante betalingen vanaf € 3.000,- zoals opgenomen in het (gewijzigde) wetsvoorstel, geldt voor handelaren in goederen, kunstvoorwerpen en voor pandhuizen (als bedoeld in art. 1a, vierde lid, onder i, k resp. p Wwft). Voor handelaren in goederen zullen de reguliere Wwft-verplichtingen door de inwerkingtreding van het verbod komen te vervallen, maar voor handelaren in kunstvoorwerpen blijven deze onverkort gelden. Handelaren in kunstvoorwerpen vallen namelijk niet alleen onder de Wwft bij transacties van € 10.000,- of meer voor zover deze in contanten geschieden, maar ook bij girale transacties vanaf dit drempelbedrag. Bovendien zullen voor handelaren in zogenoemde "goederen met hoge waarde" – zoals juwelen, edelstenen, klokken, horloges en voertuigen – vanaf de inwerkingtreding van de AMLR aanvullende verplichtingen gaan gelden voor zover zij girale transacties verrichten ter zake van deze voorwerpen. Ook het in de AMLR neergelegde verbod op contante betalingen voor diensten boven maximaal € 10.000,- is nog niet meegenomen in het gewijzigde wetsvoorstel.

FIU-Nederland jaaroverzicht 2023

Op 27 juni 2024 heeft de minister van Justitie en Veiligheid het jaaroverzicht 2023 van de FIU-NL aangeboden aan de leden van de Tweede Kamer.

Uit het jaaroverzicht blijkt dat het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties in 2023 wederom is gestegen en dat het aantal verdacht verklaarde transacties bijna is verdubbeld ten opzichte van het voorgaande jaar. In totaal zijn er meer dan 2 miljoen ongebruikelijke transacties gemeld, en zijn er 180.578 transacties verdacht verklaard. In 2022 was het aantal ongebruikelijke transacties bijna 2 miljoen, en werden slechts 91.893 transacties verdacht verklaard.

De totale waarde van de verdacht verklaarde transacties bedroeg in 2023 ruim € 25 miljard. Dit is een daling ten opzichte van 2022, toen de verdacht verklaarde transacties bij elkaar optelden tot ruim € 30 miljard. De FIU-NL verklaart de afname door de impact van een aantal ongebruikelijke transacties met een uitzonderlijk hoge waarde in 2022. In 2022 waren er 37 transacties boven de € 100 miljoen en met een totale waarde van meer dan € 20 miljard. In 2023 zijn er 34 van dit soort transacties met een totale waarde van € 14 miljard. Het zijn met name dit soort uitzonderlijke transacties die grote schommelingen veroorzaken.

De stijging van het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties verklaart de FIU-Nederland, onder andere, aan de hand van de toegenomen aandacht voor de Wwft vanuit de meldingsplichtige instellingen en toezichthouders en de toegenomen reikwijdte van deze wet, evenals macro-economische ontwikkelingen. Zo melden relatief nieuwe meldingsplichtige instellingen, zoals kansspel aanbieders op afstand (meldingsplichtig sinds 2021) en dienstverleners op het gebied van virtuele assets (meldingsplichtig sinds 2020) samen al ruim 275.000 ongebruikelijke transacties.

De verklaring voor de (bijna) verdubbeling van het aantal verdacht verklaarde transacties ten opzichte van 2022 is tweeledig. Ten eerste zijn in 2023 enkele dossiers verdacht verklaard met daarin uitzonderlijk veel transacties, met daarbij één dossier als uitschieter dat maar liefst een kwart van alle verdacht verklaarde transacties bevatte. In dit dossier zijn door de FIU-NL indicaties gesignaleerd van een grootschalige vorm van witwassen via bestaande of speciaal opgezette handelsstromen, zogenoemde *Trade Based Money Laundering*. Een tweede oorzaak voor de toename van het aantal verdacht verklaarde transacties ziet de FIU-NL in de extra investeringen in capaciteit en technologie.